

Un teatru rezervat deocamdată copiilor

Festivalul Internațional al Teatrelor de Marionete

Vuiet, neastâmpăr, fierbere. O mulțime pestriță înghesuindu-se impacientată la intrare și o alta flecărind gălăgioasă, mulțumită că a biruit cu brațele și ecusoanele "barajul" neînduplecat. Mame isterizate de aglomerație, cu copii salvați în ultima clipă de la strivire. Vorbitori ai tuturor limbilor pământului, printre care se strecoară înfrigurați studenții-organizatori, retușând în grabă niște ultime detalii de "public relations". Membri de când lumea ai breslei păpușărești, unii cu iz simpatic de naftalină. Directoarea festivalului și cea a teatrului-gazdă, ambele îmbrăcate în negru, primind cu tradițională ospitalitate invitații. Din când în când, o arătare ca din "Șatra" sau "Don Quijote": Massimo Schuster și Philippe Genty, două pălării cu boruri largi a căror misterioasă extravaganță e construită pentru a ascunde, dar care întoarce, în mod irezistibil, capete.

Așa a arătat Teatrul "Tândărică"

timp de șapte zile, la Festivalul Internațional al Teatrelor de Marionete. Descrierea poate continua la nesfârșit. Instantaneul este oricum palid față de realitatea palpitând de un neobosit clocot.

Tema celei de-a patra ediții a fost "Noi tendințe în teatrul de marionete". Cea mai proaspătă, pare-se, dintre ele – discutată aprins și la colocviul care a încheiat festivalul – ține de evoluție; ea este mai frecventă peste hotare și aproape inexistentă la noi (sublinierea va fi explicată la timpul potrivit). Este vorba despre înclinația "actorului marionetist de a nu se mai ascunde în spatele păpușii, ci de a fi un actor viu în dialog cu ea" (Florica Ichim). Extrapolând, acest tip de teatru își pierde, cumva, din specific, deoarece părăsește convenția reprezentării naturaliste a unei lumi similare cu cea reală. Este aici un pericol de a "omorî" păpușa? Nu, căci tradiția ei este prea veche – datează de la începuturile tea-

trului – și, deci, imposibil de anulat. Nu contează – s-a spus cu dreptate la masa rotundă – prioritatea actorului sau a păpușii, esențial este ceea ce se transmite.

Am enumerat aceste idei dezbătute la finalul săptămânii internaționale, pentru că mai ales în umbra lor merită să cântărim cele petrecute. Generalizând, nu vom lua în calcul decât ce am văzut în răstimpul amintit, pornind de la premisa că bucățile selecționate sunt reprezentative atât pentru mișcarea din țară cât și pentru cea din afara ei. Teatrul de păpuși din România pare a se adresa aproape exclusiv copiilor. Este același "aproape" pe care am promis a-l justifica. În festival am văzut o singură și strălucită excepție: **Adu-narea păsărilor**, după Farid Udin Attar, în regia lui Cristian Pepino. Un cioc mare prins la capătul unei tije acoperite cu pânză albă, care ascunde actorul, este pasărea, manevrată la vedere de către cel care, uneori,

Joc de lumini și umbre, cu Teatrul din Vama

foto: Garro Ceshishian

rupe convenția ieșind la iveală și creează o altă în care trebuie să urmărești și interpretarea, fără a te lăsa absorbit de viața păpușii.

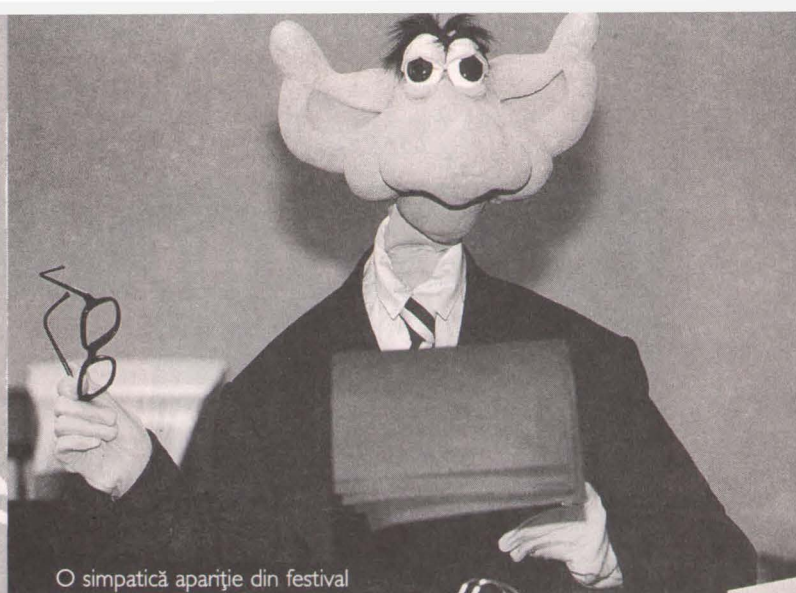
Din spectacolele prezente la București, se poate spune că în străinătate lucrurile stau puțin altfel. Spre deosebire de noi, acolo există teatru de păpuși pentru adulți, plin de imaginație ori măcar extrem de agreabil. Franța a fost reprezentată de Massimo Schuster (cu ale sale păpuși decupate în hârtie după tradiția teatrului sicilian de secol 19, mânuite la vedere și individualizate de mimica și vocea creatorului lor) și de Philippe Genty. Acesta, pornind de la psihanaliză, a alcătuit o formă de spectacol "terapeutic", în care se utilizează iluzia pentru a se ajunge pe cale directă la înconștientul spectatorului și a-l izbăvi de monștrii lipsei de comunicare, dobândiți în copilărie. Mijloacele au în centru relația actor-manechin (sau obiect), luând în considerație că inertul așezat alături de viu îl pune în valoare pe cel din urmă. Din Marea Britanie a venit Roman Paska, ale cărui marionete sunt construite după asemănarea sa, căci au rolul unui alter-ego. (Considerați cei mai inovatori în domeniu, acești trei marionetiști au fost invitați mai ales pentru a împărtăși din experiența lor, în workshop-uri.) Spania și Bulgaria au adus montări care folosesc mijloacele teatrului chinezesc de umbre. **Umbrele obiectelor găsite**, Compania La Conica/ Laconica, Barcelona a inventat – într-un demers cam lung și cam monoton – jocuri de lumini, de forme și culori, mânuind în spatele unui ecran obiecte banale precum sticle, lăzi de plastic, sfoară etc. La fel, trupa din Vama a folosit în **Jocuri de lumini și umbre** plastica mâinilor în compunerea de forme; din păcate nu au mers cu imaginația mult dincolo de binecunoscutele pisicuțe și cățeluși. O altă companie din Spania, Jordi Bertran, a umanizat, în **Poeme vizuale**,

literale alfabetului, devenite fel de fel de personaje, care mai de care mai plin de fantezie. Nu în ultimul rând, spectatorii au avut ocazia să vadă, stupefiați, cum se poate face teatru de păpuși chiar și cu... picioarele. **Acolo unde te duc picioarele**, spectacol din Italia, a

arătat că un genunchi poate fi capul unui domn chel, iar călcâiul – o bărbie.

La noi nu există acest mod de a folosi păpușa, ca noțiune. Avem regizori și actori talentați, însă nici unul nu îndrăznește să rupă tradiția în care s-a născut ca artist.

Urmărind spectacolele din festival, am tras concluzia că la baza tendințelor teatrului de păpuși contemporan stă o problemă de concepție: publicul căruia i se adresează teatrul cu pricina pare a atrage după sine mijloacele folosite. Așadar, dacă-i

O simpatică apariție din festival

șleau". Nu știu dacă această judecată e conștientă. Cert este că spectacolele cu un grad sporit de complexitate au fost programate doar seara, la ore inaccesibile celor mici. Totuși, la câteva dintre reprezentații (**Charta**, Franța; **Acolo unde te duc picioarele**, Italia; **Adunarea păsărilor**, România), ar fi fost chiar interesantă reacția lor. Puterea de înțelegere a copiilor are resorturi de nebănuite. Poate că, pur și simplu, îi subestimăm, iar închipuirea lor pricepe mult mai bine decât a noastră lucruri asupra cărora credem că avem

Carmen Stanciu,
directorul festivalului:

Spectacolele "clasice" nu mai pot satisface exigențele noastre acum, când boom-ul informațional și vizual ne schimbă continui modul de gândire. Noi **tendințe** înseamnă, în teatrul de păpuși, libertatea de a da frâu liber imaginației, înseamnă a inventa noi tipuri de materiale, a imagina noi chipuri de păpuși și marionete, a căuta noi forme de spectacol. Noi **tendințe** înseamnă o mai mare importanță acordată vizualului, imaginii animate; este dovada evoluției acestei forme de teatru în ritmul impus de secolul vitezei.

Cea mai mare fericire a mea ar fi ca, din cei două sute de spectatori avizați care au participat zilnic la festival alături de publicul larg, măcar zece să spună că această întâlnire le-a influențat viața și creația.

Mihaela Tonitza Iordache,
director artistic al festivalului:

Foarte important în acest moment în teatru este schimbul între generații. Asistăm la o asimilare constructivă a unor noi echipe de tineri, dar, în același timp, la o revigorare a mijloacelor de expresie, la o revitalizare de concepție a artei marionetei. Festivalul a fost o verificare pentru noi.

Cea mai frumoasă declarație din presă a fost cea a doamnei Margareta Niculescu: "Veniți la teatru, acolo e o altă viață!"

"Tândănică" a convins că rămâne o conștiință artistică pentru teatrul de marionete din țară și din străinătate.

Festivalul a fost o probă de foc și pentru teatrologi. Devoțiunea și pricepera arătate de Carmen Stanciu, directoarea festivalului, și de colaboratorii ei, încă studenți, mă fac să privesc cu optimism viitorul managerial al teatrului românesc.

alegem ca spectatori pe copii, lumea de pe scenă trebuie în mod necesar s-o imite pe cea existând aieva; dacă, dimpotrivă, publicul-tintă sunt adulții, avem voie să folosim sugestia, deoarece, nu-i așa, cei mari au un bagaj informațional care le facilitează percepția unor lucruri spuse mai puțin "pe

prioritate. Dacă am pormi de la această supoziție, nu ar mai exista teatru de păpuși rezervat exclusiv celor mari sau celor mici și, cine știe, dintre spectatorii de azi s-ar recruta creatorii unui teatru care, mâine, ar căpăta o altă înfățișare.

Mirona Hărăbor